

Heinen en Jetten zetten charme en kille cijfers in

Het kabinet verzamelde afgelopen week alle financiële wensen van de oppositie, maar blijft vaag over wat het ermee gaat doen. De oppositie wordt almaar narriger.

Esther Lammers
redactie politiek

Waarom zat minister van Financiën, Eelco Heinen (VVD), begin deze week niet bij de Catshuis-gesprekken van het kabinet-Jetten? De oppositie was verbaasd. Bij begrotingsbesprekingen zit de rekenmeester er immers altijd bij.

Al snel werd duidelijk dat het kabinet een andere rol voor Heinen had bedacht. Hij moest vooral op zijn departement diep in de cijfers duiken. Heinen dient uit te dokteren hoe het minderheidskabinet van D66, VVD en CDA de oppositie financieel tegemoet kan komen. Premier Rob Jetten wil nog steeds een zo breed mogelijke steun van de Kamer krijgen voor de miljoenennota. En liever nog meerjarige steun, vanwege de grote kabinetsplannen op defensie, woningbouw en economie.

Op het Catshuis trokken Jetten en vicepremiers Dilan Yesilgöz (VVD) en Bart van den Brink (CDA) dan ook al hun charmes uit de kast om 'heel goed' te luisteren naar de oppositie. Zij investeerden in goede betrekkingen met de Tweede Kamer, vertelde Van den Brink donderdag bij *Goedenavond Nederland*: "Politiek gaat om relaties. Als je relaties met elkaar hebt, kun je ook inhoudelijke verschillen oplossen."

Verlanglijstjes

Heinen nodigde maandagavond ondertussen ook zelf de oppositiepartijen Pro, SGP en Ja21 uit. Dat past in een goede Binnenhofse traditie. Heinen's voorganger Gerrit Zalm (VVD) hanteerde voor zijn grote

hervormingen in de jaren negentig wat hijzelf de 'visnetmethode' noemde. Zalm nodigde alle oppositiepartijen vrijblijvend uit op Financiën om hun verlanglijstjes langs te brengen. Zo kon hij precies inschatten welke eisen ononderhandelbaar waren, en welke vooral dienden voor de Bühne. En hij hoefde zijn eigen kaarten niet te laten zien.

Heinen volgt hetzelfde recept. Al heeft de minister op het Binnenhof inmiddels bijnamen als 'Mr. No' en 'IJzeren Heinen', vanwege zijn geringe flexibiliteit bij onderhandelingen. Afgelopen week bleef hij opvallend neutraal. Hij inventariseerde slechts de oppositiewensen.

Ja21 en de SGP spraken donderdag 2,5 uur met hem. Zij zien 'volop' mogelijkheden om er met het kabi-

‘Op een gegeven moment moet je als kabinet toch wel iets beslissen’

net uit te komen. De rechtse partijen willen de brandstofaccijnzen opnieuw bevroren, en lastenverlichting voor het mkb en kostwinners.

Andere Kamerleden reageerden narriger na hun gesprek met het kabinet. Zo zei Pro-Kamerlid Luc Stultiens dat hij nu twee keer met Heinen heeft gesproken, maar geen enkele beweging ziet. "Wij moeten steeds weer herhalen wat we willen, zonder dat ze naar ons toe komen. Op een gegeven moment moet je als kabinet toch wel iets beslissen." Pro wil de bezuinigingen op de sociale zekerheid van tafel, gefinancierd via een miljonairsbelasting en hogere winstbelasting.

Premier Jetten benadrukte op zijn wekelijkse persconferentie dat de verlanglijstjes van de oppositie in

de miljarden lopen, terwijl de mogelijkheden gering zijn. Hij sloot uit dat het overheidstekort omhoog mag om alles te betalen. Toch is Jetten optimistisch. Het kabinet is afgelopen week 'dichter bij een akkoord' over steun voor de miljoenennota gekomen, meent hij. "Alle partijen willen dat we wat aan koopkracht, de plannen op WW en Wia en zorg gaan doen."

De premier reageerde geërgerd op de discussie dat het kabinet een akkoord alleen met de linkse of rechtse partijen moet sluiten. Tegen oppositiepartijen die dit eisen, zei Jetten: "Schei toch uit daarmee".

Losse eindjes

Het Binnenhof zal nog wel even een mijnenveld blijven. Naast de vraag of de senaat in december de begroting gaat steunen, zijn er nog genoeg losse eindjes. Zo moet er nog geld worden gevonden voor de dreigende koopkrachtdaling in 2027. En voor het slepende dossier over aanpassing van de nieuwe vermogensbelasting in box 3, dat miljarden gaat kosten. Er is bovendien een Kamermeerderheid tegen de voorgestelde forse verhoging van het eigen risico in de zorg en de voorgestelde verhoging van de inkomstenbelasting om de hogere defensie-uitgaven deels te financieren.

Daarnaast loopt nog altijd het andere hoofdpijntje in de polder. Werkgevers en vakbonden eisen dat de miljardenbezuiniging op de sociale zekerheid wordt geschrapt voordat ze over hervormingen van de Wia en WW komen praten. In september komen er stakingen. Jetten herhaalde dat het kabinet eerst over deze hervormingen wil praten, en dat pas daaruit volgt 'wat het financieel oplevert'. Maar de bezuiniging van 6,5 miljard euro staat nog altijd ingeboekt.

Het kabinet heeft nog zeven dagen om de puzzel te leggen. Pas als minister Heinen alle opties heeft doorgerekend, kan de politieke top de definitieve knopen doorhakken.

Dirk Waterval

redactie duurzaamheid&economie

Word je in Nederland rijk door veel te werken? Of moet je vooral rijk zijn om rijker te worden? Dat tweede, klagen linkse partijen al jaren. En niet alleen zij.

Nederlanders betalen relatief veel belasting over inkomen uit werk, vinden ook de meeste economen, planbureaus en topambtenaren. In elk geval meer dan over inkomsten uit beleggen, sparen of ander vermogen.

Hoe is dat zo gegroeid? En kan het ook anders? Die vragen liggen weer op tafel in Den Haag. Het kabinet heeft geld nodig: voor defensie, kinderopvang, onderwijs. En waar rechtse partijen dat geld het liefst vrijspelen door te bezuinigen, ziet links meer in extra belasting op vermogen.

Economen waren lange tijd helemaal geen fan van het belasten van inkomen uit vermogen. Een belangrijk moment in het denken hierover gaat helemaal terug naar de zomer van 1861, toen de wereldberoemde politiek filosoof John Stuart Mill naar het massieve Palace of Westminster aan de Londense Thames werd geroepen.

Reddit

Voor een parlementaire commissie gebruikte hij dezelfde argumenten tegen kapitaalbelasting die boze gebruikers op het sociale medium Reddit ook nu nog gebruiken. Mill zag vermogen als iets dat was opgespaard door ervoor te werken. Over dat inkomen uit werk is al loonbelasting betaald.

Waarom dan nog een tweede keer

als het op een bankrekening belandt of in aandelen zit?

Langzaam kwam daar een tweede argument bij: kapitaal werd vluchtig. Door globalisering en later het internet is het relatief makkelijk om je geld in een ander land te parkeren zodra de overheid de belasting op dat vermogen dreigt te verhogen.

Resultaat is dat overheden het geld binnen hun landsgrenzen proberen te houden met zo laag mogelijke kapitaalbelastingen, zegt de Utrechtse emeritus hoogleraar Jan Luiten van Zanden.

Bij arbeid bestaat dat vluchtgedrag veel minder. De gemiddelde fabrieksarbeider zal niet snel emigreren als de loonbelasting omhoog gaat. Die zit wat dat betreft meer gevangen.

Noeste arbeid

Er is veel in te brengen tegen genoemde argumenten, vindt Van Zanden. Ten eerste is vermogen lang niet altijd bij elkaar gespaard, maar eerder het gevolg van historisch toeval. "Verkregen door stijgende huizenprijzen of een erfenis uit de familie, bijvoorbeeld." Met noeste arbeid heeft dat weinig te maken, iets wat Mill in zijn tijd ook al erkende.

Dat vluchtige is ook minder een probleem dan twintig jaar geleden. Belastingdiensten zijn gegevens gaan uitwisselen, zodat het weinig zin meer heeft om je geld op een Zwitserse bankrekening te zetten. De Nederlandse fiscus weet daarvan en neemt dat bedrag gewoon mee op de belastingaangifte.

De derde rechtvaardiging voor het belasten van vermogensinkomen is dat niet iedereen dezelfde rendementen uit zijn vermogen

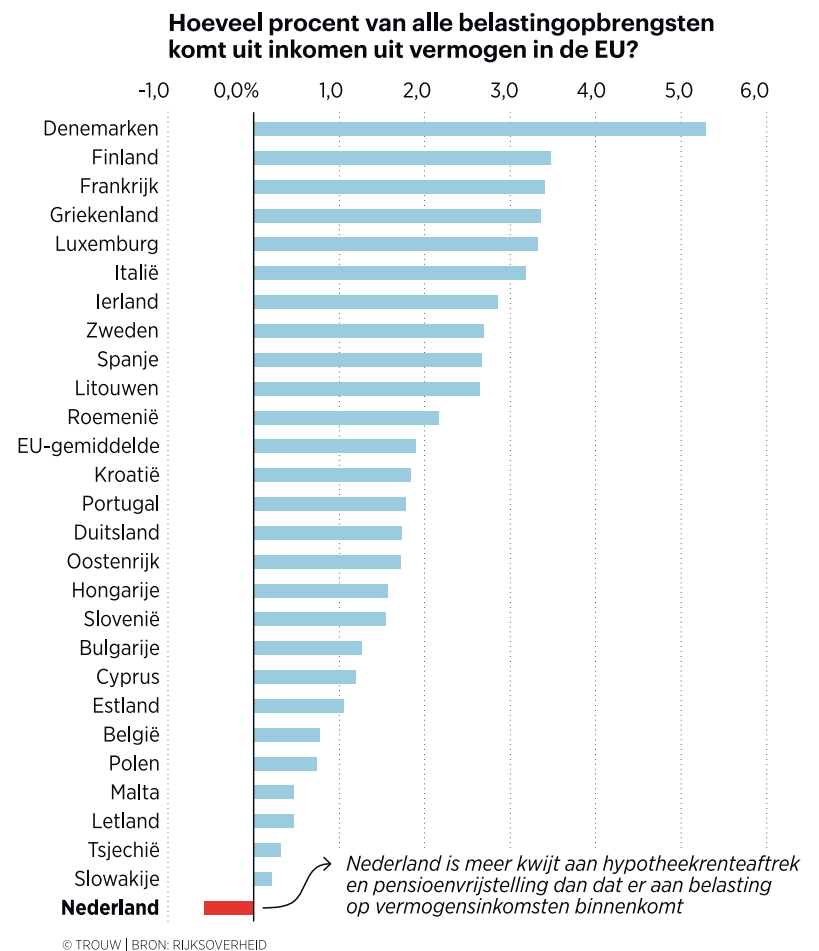

Minister Eelco Heinen van Financiën inventariseerde de afgelopen dagen slechts de oppositiewensen.
FOTO JEROEN JUMLET, ANP

Verdien je geld met werk, dan betaal je daar meer belasting over dan over dezelfde inkomsten uit sparen, beleggen of ander vermogen. Economen vinden dat niet meer in balans.

Ook economen zijn om: verhoog de belasting op vermogen

15 miljard

euro loopt de staat jaarlijks mis door vrijstellingen op de pensioenopbouw

haalt, zegt econoom Aart Gerritsen van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Wie rijker is heeft toegang tot betere adviseurs en kan zich meer beleggingsrisico's permitteren.

Er bestaat daardoor niet alleen ongelijkheid tussen de vermogens zelf, maar ook in het inkomen dat iemand eruit verkrijgt. "Streef je eraan dat belastingen naar draagkracht worden geheven, dan ontkom je niet aan een belasting op vermogensinkomen", zegt Gerritsen.

Consensus

De meeste economen zijn de afgelopen decennia voorstander geworden van belasting op vermogensinkomsten, zegt Gerritsen. En die hoeft misschien niet zo hoog te worden als de belasting op arbeid, maar het mag volgens de huidige consensus wel wat meer in evenwicht worden gebracht.

Zeker in Nederland. Want hoeveel haalt de overheid op met het belasten van inkomen uit kapitaal? Niets. Als enige EU-lidstaat levert de overheid er zelfs miljarden euro's per jaar op in.

Het klinkt raar, betalen mensen hier dan geen belasting over spaarrente, beleggingen en ander vermogen? Jawel, en dat levert dus ook belastinginkomsten op. Maar veruit het meeste bezit bestaat in Nederland uit huizen en pensioenen. En daar zit de crux.

Bij die huizen geeft de overheid jaarlijks miljarden euro's méér uit aan hypotheekrenteaftrek dan dat er binnenkomt aan eigenwoningforfait in box 1.

Subsidies afbouwen

Ook het opbouwen van pensioen is op verschillende manieren vrijgesteld van belasting. Hogere inkomens profiteren hier meer van dan lagere, en de staat loopt er elk jaar meer dan 15 miljard euro door mis, blijkt uit onderzoek naar het jaar 2020.

Door deze subsidies op huizen en pensioen komt de overheid in de min met belasting op vermogensinkomen. Bouw ze af, en er blijft geld over voor uitgaven aan bijvoorbeeld defensie. Of gebruik die ruimte om de loonbelasting te verlagen, stellen economen van denktank Instituut voor Publieke Economie voor.

Dat heeft als voordeel dat werken aantrekkelijker wordt en de vermogensongelijkheid kleiner, schreven het Centraal Planbureau, het ministerie van Financiën, De Nederlandse Bank, verschillende studiegroepen van topambtenaren en veel individuele economen eerder.

Ook Gerritsen is voorstander van minder subsidies op huizen en pensioen, maar is niet optimistisch. "Zoals we iedere politieke cyclus zien, blijkt het electoraal gezien heel erg lastig om er wat aan te doen."

